

ПРИЧИНИ ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПОДОЛАННЯ В УКРАЇНІ

Надія Товарницька

Ст. Львівського університету бізнесу та права

Науковий керівник – **Пирожак Є.К.**

Розглядається питання дефіциту Державного бюджету, причини появи фінансової кризи в Україні та можливі шляхи виходу з неї.

***Ключові слова:** економічна криза, кредитування, доларизація, ліквідність, інфраструктурні проекти, дефолт.*

Безпосередньою причиною світової фінансової кризи є надмірно ризиковані операції комерційних банків і відсутність належного ефективного контролю за ними з боку центральних банків та урядів різних країн, передусім США. На жаль, у тому числі й України.

Зростання проблемних кредитів на іпотечному ринку США зумовило зростання вартості запозичень і обмеження доступу до зовнішніх кредитних ресурсів багатьом країнам, включаючи Україну. У зв'язку з цим українські позичальники потребують підтримки держави, оскільки вони зазнають труднощів із рефінансуванням своїх кредитних зобов'язань на зовнішніх ринках.

Є підстави вважати, що фінансова криза – це перш за все криза влади, це наслідок неадекватності та неефективності державного управління. Слід відзначити, що в Україні кризові явища розвиваються не стільки за рахунок зовнішніх, скільки внутрішніх причин.

Так, значне зростання обсягів зовнішньої заборгованості приватного сектору (до 100 млрд. доларів) внаслідок високих темпів кредитування за рахунок залучення кредитних ресурсів за межами країни, що є серйозною загрозою дестабілізації курсу гривні у зв'язку з необхідністю погашення великих обсягів короткострокового боргу (29 млрд. грн.) та у зв'язку із значним дефіцитом рахунку поточних операцій.

Зараз банківська система характеризується невинновано високим рівнем доларизації та значними зобов'язаннями банків в іноземній валюті, виникненням дисбалансу між попитом і пропозицією іноземної валюти на міжбанківському ринку зумовило зниження курсу гривні.

Внаслідок неадекватної і неефективної валютно-курсової політики, що спирається виключно на жорсткі монетарні антиінфляційні заходи

виникло обмеження інвестиційних можливостей українських підприємств і втрата частини своїх коштів громадянами.

Зростання імпорту в Україну стало неконтрольоване, у зв'язку з чим негативне сальдо зовнішньої торгівлі досягло 12,5 млрд. доларів, розгортання кризи ліквідності в банківській системі України, пов'язаної, зокрема, з рейдерською атакою на Промінвестбанк і наростанням паніки вкладників.

Результат зростання недовіри інвесторів до фінансової системи України, що зумовило вивіз капіталу і згортання інвестицій в Україну, відсутність сприятливих умов для зростання ділової активності і розвитку підприємництва.

Основними загрозами кризи для економіки України на поточний момент є переростання банківської кризи в промислову, дефолт не тільки по зовнішніх боргах держави, а й по зовнішніх боргах приватного сектору, масові банкрутства і зростання безробіття.

Основними напрямками недопущення наростання кризових явищ у банківській сфері та економіці в цілому можуть стати:

1. Створення національного стабілізаційного фонду (як мінімум 25 млрд. грн.) за рахунок надходження коштів від перевиконання доходної частини Державного бюджету України, надходження коштів від приватизації, коштів Єдиного казначейського рахунку, нерозподілених залишків Резервного фонду Кабінету Міністрів України.

Кошти стабілізаційного фонду повинні використовуватися для надання кредитів для погашення і обслуговування кредитів, одержаних вітчизняними банківськими установами та суб'єктами господарювання в іноземних кредиторів, фінансування інвестиційних та інфраструктурних проектів загальнодержавного значення, кредитування проектів малого та середнього бізнесу, пов'язаних із створенням нових робочих місць.

2. Націоналізація тої частини активів ризикових банків, яку зараз рятує держава. Покарання комерційних банків, які прагнуть нагріти руки на кризі.

3. Збільшення розміру гарантування відшкодування коштів вкладників, включаючи відсотки, до 150 тис. грн.

4. Припинення дії Закону України «Про реструктуризацію боргових зобов'язань Кабінету Міністрів України перед Національним банком України», який був прийнятий 20 квітня 2000 року під жорстким тиском МВФ, як одна з ключових умов отримання кредиту «стенд-бай».

5. Скасування п. 6 ст. 15 Бюджетного кодексу України: «Емісійні кошти Національного банку України не можуть бути джерелом фінансування дефіциту Державного бюджету України».

6. Скасування ст. 54 Закону України «Про Національний банк України»: «Національному банку забороняється надавати прямі кредити як у національній, так і в іноземній валюті на фінансування витрат Державного бюджету України».

7. Сформування Державного бюджету на 2009 рік з оптимальним дефіцитом, але обов'язково задіявши власні фінансові ресурси для його покриття.

Комплекс запропонованих рекомендацій спрямований на економіко-правове забезпечення антикризових заходів, підтримку сталого економічного розвитку, а також гарантування державою соціальних стандартів населенню України.

Висновок. Практична реалізація запропонованих рекомендацій дасть можливість здійснити масштабні фінансові впливання в банківський та реальний сектори економіки, як це робиться в усіх розвинених країнах, дасть змогу використовувати грошову емісію, виходячи з гострих потреб національної економіки, і в такий спосіб відчутно зменшити потребу в зовнішніх запозиченнях.

Література:

1. Василик О.Д., Павлюк К.В. Бюджетна система України: Підручник. – К.: Центр навчальної літератури, 2004.
2. Юрій С.І., Бескид Й.М. Бюджетна система України. – К., 2000.
3. Бюджетний кодекс України // Урядовий кур'єр. – 2001.
4. Василик О.Д., Павлюк К.В. Державні фінанси України: Підручник. – К.: НІОС, 2002.
5. Т.Г Морозова А.В. Пикулькин. Государственное регулирование экономики и социальный комплекс. – М., 2002.